

ХЛОБИСТОВ Є.В., СОВА Л.О. (УКРАЇНА, КИЇВ)

ДИНАМІКА ЕКОСИСТЕМНИХ ПОСЛУГ БІОТОПІВ КОРОСТИШІВСЬКОГО КАР'ЄРУ ТА ЙОГО ПРИБЕРЕЖНИХ СИСТЕМ

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
04655, вул. Григорія Сковороди, 2, м. Київ, Україна, e-mail: l.sova@ukr.edu.ua

Abstract. Peculiarities of key ecosystem services of artificial non-flowing reservoirs of Ukraine have been studied and systematized. It was established that the ecosystem services of flooded quarries are the least researched among them. Emphasis is placed on the study of the dynamics of ecosystem services of the biotopes of the Korostyshiv quarry and its coastal systems.

В Україні крім природних, є багато штучних водойм, до яких належать ставки, водосховища, канали, штучні озера (затоплені водою кар'єри). Основні характеристики штучних непроточних водойм систематизовано в таблиці 1.

Таблиця 1

Штучні непроточні водойми України*

Види	Визначення	Особливості	Приклади
Ставки	Перегороджені греблями частини невеликих річок або заповнені водою балки	Використовуються для розведення риби та відпочинку	В Україні налічується майже 29 тисяч
Водосховища	Великі штучні водойми, створені для нагромадження води і подальшого її використання та регулювання стоку річки протягом року	Утворюють каскад: групу, розміщену уступами за течією річки	Найбільші з них споруджено на Дніпрі (Київське, Канівське, Кременчуцьке, Дніпродзержинське, Дніпровське); <i>знищене Каховське водосховище</i>
Штучні озера (затоплені водою кар'єри)	затоплені водами кар'єри, в яких припинено видобуток корисних копалин	Найчастіше використовуються як локації для відпочинку	Солотвинські соляні озера, Яворівське озеро (на місці сірчаного кар'єру), Коростишівський (затоплений водою гранітний кар'єр)

*Джерело: систематизовано на основі [Води суходолу України. URL: <https://geografiamozil2.jimdofree.com/>]

Серед штучних непроточних водойм найменш дослідженими є екосистемні послуги кар'єрів, затоплених водою. Їх основні характеристики представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Екосистемні послуги штучних озер (кар'єрів)*

Види послуг	Особливості
Забезпечуючі послуги	постачання ґрунтових ресурсів, доступ до граніту, піску, каменів тощо; постачання водних ресурсів: як джерело води або для промислового використання; риболовля
Регулюючі та підтримуючі послуги	контроль ерозії та затримання води; удобрення ґрунту; очищення повітря та води рослинністю, що росте навколо кар'єру; контроль мікроклімату; підтримка місцевого біорізноманіття як унікального середовища для розвитку різноманітних видів флори й фауни
Культурні послуги	рекреаційна цінність: кар'єр може бути використаний як місце для відпочинку, пікніків, прогулянок та спостереження за дикою природою, тренування альпіністів; естетична цінність: ландшафтність кар'єру може створювати красиві краєвиди

*Джерело: розроблено на основі [CICES. 2023. URL: <https://cices.eu/>]

Визначення біотопів Коростишівського кар'єру та його прибережних систем здійснювали відповідно до Національного каталогу біотопів України. Загальне оцінювання екосистемних послуг проводили відповідно до класифікації CICES, із урахуванням методики та оцінок Р. Костанзи. За результатами проведеного дослідження вартісних оцінок біотопів Коростишівського кар'єру (за 5 категоріями екосистемних послуг) визначено, що найбільш перспективними послугами можуть бути поводження з відходами (3 351,6 \$) та рекреація (1 159,2 \$). Подальші дослідження мають перспективи в напрямку поглибленого теоретико-методологічного обґрунтування й розроблення вітчизняного механізму оцінювання екосистемних послуг поверхневих вод, зокрема прісноводних екосистем непроточних водойм, в умовах відновлення після мілітарного втручання із позицій екосистемного підходу в контексті загальної екологічної оцінки.